

Írta: Berecz Tibor

Egy vizsgálat tanulságai

Budapesti kisgyermekes szülők és gyermekorvosok körében vizsgáltuk a hepatitis B vírus elleni védőoltással kapcsolatos ismereteket és vélekedéseket, kérdőíves, személyes megkérdezéses módszerrel.

A vizsgálat arra irányult, hogy felderítse a tájékozottságot, milyen forrásból, milyen alaposággal értesültek a betegségről és a megelőzés lehetőségeiről. Vizsgáltuk, hogy a megelőzés érdekében mit tettek a szülők. Kérdeztük, hogy beoltatta-e már a gyerekeit, illetve, ha nem, szándékában áll-e? (Ez milyen feltételektől függ?)

Az orvosoknál arra voltunk kíváncsiak, hogy indokoltnak tartják-e a védőoltást. A szülők kérésére alkalmazták vagy ajánlják?

A szülők esetében két markánsan különböző kerületet választottunk ki: a budai, magasabb iskolai végzettségű második kerületet, valamint Pest egyik tipikus munkásnegyedét, a tizedik kerületet. A gyermekorvosok több kerületből verbuválódtak. Náluk is igyekeztünk a kétpólusú mintavételre.

A vizsgálat eredményeiből néhány jellemző részt kiemelve próbálom a címben felvetett kérdést megválaszolni.

A probléma megértéséhez, néhány, betegséggel kapcsolatos információ: „Évente a világon kb. 2 millió ember hal meg hepatitis B fertőzés következtében. Az akut fertőzést átesett csecsemők 70-90%-ánál, míg a felnőttek 10%-ánál alakul ki krónikus HCC-hordozás. A hordozó állapot átalakulhat a későbbiekben krónikus perzisztáló hepatitisbe vagy újra aktiválódhat, és májchirrosishoz vagy primer hepatecellularis carcinomához (HCC) és végül halálhoz vezethet.”

Minden ötödik vírushordozó cirroszisban, minden huszadik májrákban hal meg.

Magyarországon évente kb. 2200 „hepatitis infectiosa” esetet jelentettek be, melynek 14-25%-a hepatitis B vírus okozta eset... 1992-ben több, mint 7000-en haltak meg májchirroszisban. ...A májrákok 80%-áért a hepatitis B vírus a felelős.

Előadásokban ismertetjük a terjedési mód lehetőségeit, a vírus tulajdonságait, valamint a megelőzési programot.

Nézzük először az informáltságot. A megkérdezett szülők 84%-a hallott a vírusról.

A vírus okozta betegséggel kapcsolatos ismereteiket nyitott kérdésre adott válasz formájában adták meg. Ezek tartalomelemzéséből kiderül, hogy a máj, a májgyulladás, ritkábban a májrák együttes említési arányszáma 15,8%-os, s hogy a hepatitis B vírus okozta betegség fertőző és nehéz gyógyítani, ez 36,8%-kal szerepel. A két motívum – tehát, hogy a májat támadja meg és fertőző betegség – együttes aránya: 52,6%.

Hogy hol mutatható ki a hepatitis B vírus: a megkérdezettek 44%-a úgy tudja, hogy a vérben, 24%-a a nyálban, 8%-a az ondóban, 6%-a a vizeletben, 4-4%-a az izzadtságban, hüvelyváladékban, székletben, mirigyváladékban, 2%-a pedig az epére lokalizálja.

A kérdezettek 22%-a nem tudott erre a kérdésre válaszolni, de hozzájuk kell számítani azokat, akik egyáltalán nem hallottak erről a vírusról, úgy a tájékozatlanok aránya eléri a 38%-ot.

Hogyan lehet megkapni a fertőzést-kérdésre a legtöbben (28%) a nyál útján történő cseppfertőzést említették, és csak a kérdezettek 20%-a mondta helyesen az egyik terjedési módot, a fertőzött vért, 16% a szexuális kapcsolatot és 4% az újszülöttkori fertőzést.

Annak megítélésében, hogy kik a veszélyeztetettek, fokozottabb a bizonytalanság.

- Véleménye szerint melyik vírus a fertőzőbb? (a hepatitis B vírust és az AIDS-et kellett összehasonlítani) – kérdeztük. Az orvosok közül is kevesen említik, hogy 100-szor fertőzőbb az AIDS-nél, a szülők közül senki sem tudja ezt, holott...

A kapott kép nagyon elgondolkasztató. Az információ elérhetősége széles. A vizsgálati eredmények szerint a Sárga-nap rendezvény, a sajtó (28%), tv-rádió (23%>), plakát (21%), szórólap (13%>), közeli ismerős betegsége (5%), ismerőstől (3%), orvos (2%) arányban tettek szert ismereteikre a vírusról.

A vizsgálat során azt tapasztalhattuk, hogy az utóbbi hónapok reklámkampányának hatására a betegség ismeretsége megnőtt. A megkérdezett szülők zöme hallott a vírusról (84%>), ismerte, hogy milyen testvadászban mutatható ki (62%>), és a többség azt is tudja, hogyan lehet megkapni ezt a fertőzést (56%). Az ismeretek tekintetében jelentős eltérések mutatkoznak a különböző iskolai végzettségűek között: míg a diplomások rendkívül jól tájékozottak, addig a középiskolai végzettségűek ismeretei hiányosak, az általános iskolát végzettek pedig alig tájékozottak.

Az ismeretek további terjesztésében mindenképpen gondolni kellene az alacsonyabb végzettségű, kedvezőtlen szociális helyzetű rétegekre, hiszen az ő veszélyeztetettségük az átlagosnál magasabb. A megkérdezettek zöme támogatná, hogy a védőoltás kötelező és ingyenes legyen, azért mert így a védőoltás hatása kiterjedhetne a társadalom egészére – hatásosabb lenne a védekezés –, illetve mert ebben az esetben a kevésbé tehetősek is részesülhetnének belőle.

Az orvosok válaszai megerősítették a szülőkkel folytatott beszélgetések tapasztalatait: a betegség és a védekezés lehetőségei széles körben ismertté váltak az utóbbi időben, a páciensek érdeklődnek, tanácsokat várnak, illetve az oltást is egyre többen kérik. Az orvosok véleménye szerint a szülők, mielőtt a védőoltás alkalmazása mellett döntenének, minden esetben kikérik a véleményüket és zömében meg is fogadják azt. Jelentős többségük úgy voksolt (82%), hogy legyen térítésmentes és kötelező a védőoltás, különösen a hátrányos helyzetű rétegek bevonása miatt, hiszen az ingyenesség és kötelezővé tétel esélyegyenlőséget teremtené.